

NÖVÉNYTÁBLA: fekete bodza

Sambucus nigra L.

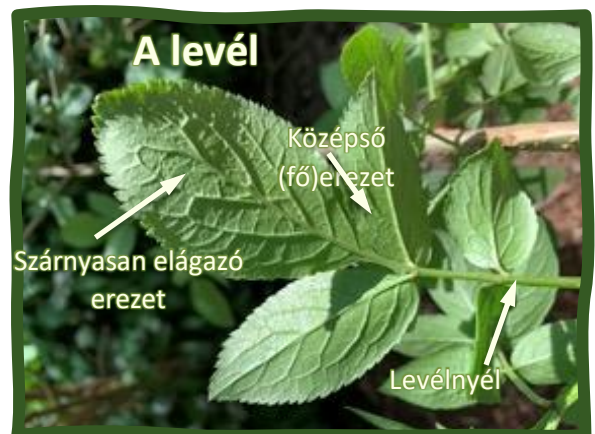

Tavaszi – kora nyári

A bodza levelei nagyon jellegzetesek. A növény szaga (ami kicsit a dízelolajhoz hasonlít) összetéveszthetetlen. Van, aki kellemesnek érzi – te mit gondolsz?

A törzs és a vastagabb ágak kérgé mélyen barázdált, parafa szerű, az új hajtások általában nagyon egyenesek, felfelé törekvőek, hosszanti irányban rovátkoltak

Kora tavasszal az apró zöld rügyekből álló ernyők jelennek meg, amelyekből később a fehér virágtányérok (bogernyők) nyílnak

Növénytan szótár (első rész)

Bogyó – húsos termés, belsejében magvakkal

Összetett levél – több kisebb önálló egységre, levélkére tagolódó levél

Kétszikű – Két sziklevélből fejlődő növény, jellemző rá a főerezet és az abból elágazó oldalerek

Levéлке – az összetett levél egyetlen kis levélkéje

Paraszemölcs (lenticella) – A fa kérgé alatt található, lélegzésre szolgáló pórus

Hajtás – új szár, vagy levélkezdemény

Barázdás, bordázott ág – Vékony enyhén kiemelkedő vonalak az ágon

NÖVÉNYTÁBLA: Fekete bodza – *Sambucus nigra*

Késő nyár – kora ősz

A termékeny fehér virágfürtökből apró, fényes fekete bogyók lesznek. A bogyók átmérője körülbelül 3-5 mm és egy-egy fürt akár 100 bogyót is tartalmazhat.

Késő ősz – tél

A kora őszi levélrügyek bíborvörösek. Lombhullató növény lévén leveleit télre elveszíti. Kérgén a tél folyamán néha zöld algák jelennek meg.

Érett termése

VIGYÁZAT!

Összetéveszthető a fürtös és a földi bodzával, melyek mérgezőek! A fekete és a gyalogbodza bogyója megfőzve nem, nyersen viszont mérgező

Bodzabozót

A levél felépítése

Apró gödrök és barázdák a fiatal hajtásokon

Fiatal, egyenes hajtások (vesszők)

Fabél

Júdásfülgomba (fafülgomba) a bodzaágon
(*Auricularia auricula-judae*)

Élősködők

A fafülgomba vagy júdásfülgomba az idősebb ágakon növekszik. Egész évben megtalálható. Száraz időben kiszárad, elfonnyad, nedves időben megnő, kocsonyás állagú. Neve összefüggésben lehet azzal, hogy egyes helyeken úgy tartják, hogy Júdás bodzafára kötötte fel magát.

A fiatal hajtásokat keresztbe vágva puha szivacsos belet találunk. Ezt egy hegyesebb szerszámmal (evőpálca, sátorcövek) ki tudjuk vájni.

NÖVÉNYTÁBLA: fekete bodza

Sambucus nigra L.

Adatok:

TERMÉSZETVÉDELMI STÁTUSZ: Nem fenyegetett (LC)
Elterjedése: Európa szerte mindenütt

MÁS MEGNEVEZÉSEK

Bocfa, csete, fás bodza,

Növényleírás és növényrendszertan (taxonómia)
Bodzafélék (bodza nemzetség) közé tartozik, a Pézsmaboglárkafélék családjába.

Virágzás: Tavasz-nyár

Virágzat: Bogernyőben álló, sárgásfehér, krémfehér apró virágokból álló ernyősvirágzat

Termése: késő nyáron, kora ősszel terem. Bogyós, csonthéjas termése vörös nedvet ad. Terméséből befőtt vagy lekvár készíthető.

Levelei:

Keresztben átellenes, szárnyasan összetett levelek

Élőhelye:

Egész Európában előfordul, alapvetően az emberi beavatkozás által érintett területeken: erdőszéleken, utak mentén, irtásokon, kertvárosi utcák, töltések mentél él, jól tűri a szennyezett levegőt is.

Ehető: Virágából szörp és tea készíthető, illetve a virágtányérokba bodzafánkot is készítenek. Termése csak megfőzve fogyasztható. A levelei és ágai méreganyagot tartalmaznak! Vigyázat, egyes bodzafajok mérgezőek! Mindig mossuk meg a növényt is, illetve a kezünket, miután dolgoztunk vele!

Mágikus ereje: Mágikus növény! Azt mondják, a tűzében megláthatjuk az ördögöt, de az a mondás is járja, hogy elűzhetjük vele a háztól a gonoszt! 😊

Miről ismerhetjük fel

Legjobb megfigyelési és felhasználási időszak:

- Tavasszal gyűjtsük a tányér alakú virágokat bodzához, teához, bodzafánkhoz <https://www.izorzok.hu/bodzafank/>. Csak főzve/sütve fogyasszuk!
- Tavasszal a nedves ágakról könnyen eltávolítható a kéreg. Hántolást követően a könnyen megmunkálható fából bodzasípot, és ceruzát, illetve más tárgyakat készíthetünk belőle.
- Ősszel a bogyókból festéket, lekvárt, befőttet, bort készíthetünk.
- Késő ősszel az idős szárból bodzapálcát faraghatunk.

Szár és törzs

Az idősebb fák mélyen barázdált, parafa szerkezetű kérgé, illetve a fiatal, gödrös barázdás egyenes vesszők segítenek az azonosításban. A júdásfülgomba, ami egész évben megtalálható élőködő, esős időben kocsonyás állagú, száraz időben fonnyadt, száraz.

Táplálékhálózat

Nektárját gyűjtik a méhek, bogyóit eszik a madarak, a leveleikre rakott petékből kikelő lárvák pedig a leveleit fogyasztják

HASONLÓ FAJOK:

Összetéveszthető az **ostorménfával** (*Viburnum lantana*), amely szintén a bodzafélék családjába tartozik. Mindkettőnek fehér-krémszínű ernyő alakú virágzata van, de utóbbi nem olyan rendezett, mint a bodzáé. Az ostorménfa termése élénkpiros. Termése a hegyvidékeinken termő **veres berkenyére** (*Sorbus aucuparia*) is hasonlít, aminek szintén szárnyasan összetett levele van. Amikor nem virágzik, a levelek, és a mélyen barázdált kéreg, illetve a növény szaga lehet a kulcs az azonosításhoz. **VIGYÁZAT!** Más bodzafajok: a **gyalogbodza** (*Sambucus ebulus*), amely lágyszárú, de szintén vörösesebb termésű, illetve a **fürtös bodza** (*Sambucus racemosa*), melynek virágzata nem tányérszerű, és az ágbele sárgásbarna, mérgezőek! Mindkettő előfordul hazánkban.

NÖVÉNYTÁBLA: Fekete bodza – *Sambucus nigra*

Növénytani szótár (második rész)

Keresztben átellenes levélállás – A levelek a száron párosával, egymással szemben helyezkednek el, de minden második pár 90°-kal elfordul.

Szárnyasan összetett levél – a levélkék a főér, ill. levélgerinc (rachis) mentén jobbról-balról párhuzamosan helyezkednek el

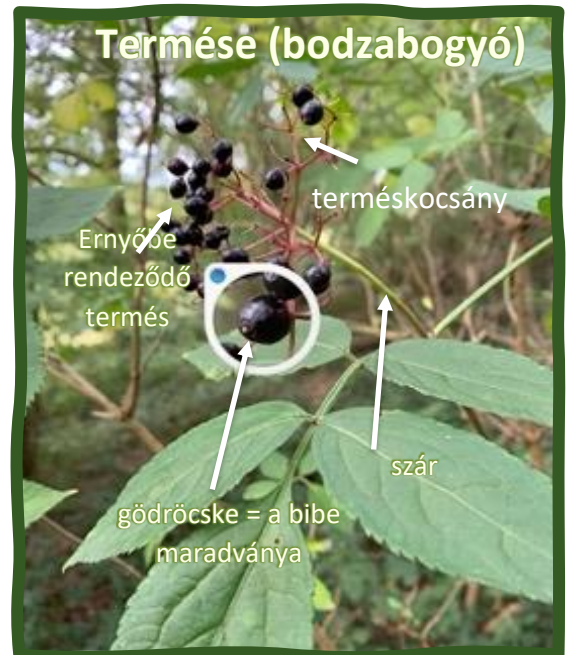
Fabél - Puha, szivacsos anyag a fiatal növények szárának belsejében.

Taxonómia – Rendszertan. Az élőlények osztályozásának tana, a kategorizálásra szolgál.

Ernyővirágzat – A virágzat ernyő/tányérszerű megjelenése

Levélér – A levélnek a tápanyagot szállító része

Levélnyél – A levél nyele.

Tegyünk virtuális túrát a bodza körül, a Pappus kisfilmek segítségével.

További szószedet:

Termékeny talaj – Olyan talaj, amely tartalmazza a növények növekedéséhez szükséges legfőbb tápanyagokat (például: nitrogén, foszfor, kálium).

A legnagyobb és a legidősebb példány: A bodza ritkán nő kifejezetten magasra, és nem is él meg nagyon hosszú kort. Franciaországban azonban található egy bodzafa, amelynek kerülete két méteres. Valószínűleg itt nagyon előnyösek számára a környezet nyújtotta körülmények.

Természetvédelmi státusza (IUCN – Vörös lista)
Nem fenyegetett (LC)

